

ประวัติการพิมพ์ : พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ธงชาติเป็นสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญมากของประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมีอิสรภาพของคนในชาติ เอกราชของประเทศ เป็นสิ่งที่ต้องเชิดชูให้เกิดความงามสง่า สร้างความภาคภูมิใจ เปรียบเสมือนศูนย์รวมแห่งความรักและความสามัคคีของคนในชาติ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์สนพระราชหฤทัยในความสำคัญธงชาติมาก จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า แต่ก่อนมาธงที่ใช้

ในราชการต่าง ๆ ยังหาเป็นแบบอย่างแน่นอนไม่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งกองข้าหลวงให้ตรวจแบบอย่างที่เหมาะสมแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้เป็นแบบแผนสืบไป ให้ผู้ที่มีหน้าที่ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ธงนั้น ๆ ทำให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ทุกประการ พระราชบัญญัติที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราขึ้นนี้เรียกว่า **พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม** ประกาศ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๐ (พ.ศ. ๒๔๓๔) การตราพระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยามนี้

พิพิธภัณฑ์ศาลไทยและหอจดหมายเหตุ

<https://museum.coj.go.th>

เป็นช่วงที่ชาติบ้านเมืองกำลังพัฒนา นานาประเทศต่างให้ความสำคัญต่อสิ่งพิมพ์
ในฐานะที่เป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญของชนในชาติบ้านเมืองนั้น ๆ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ส่งพระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม ไปดำเนินการจัดพิมพ์ในปี
พ.ศ. ๒๔๔๒ เพื่อเป็นการเชิดชูและเผยแพร่ธงแห่งราชอาณาจักรสยามออกสู่
สายตาชาวโลกที่โรงตีพิมพ์แลหล่อตัวอักษรของนาย ว. ดรูกูลิน (W. DRUGULIN,
LEIPZIG) ที่เมืองไลป์ซิก ประเทศเยอรมนี อันเป็นเมืองอุตสาหกรรมการพิมพ์
ที่สำคัญของโลก เพื่อให้หนังสือมีความปราณีตสวยงามทั้งในแง่การจัดหน้า
การวาดภาพประกอบ การพิมพ์ การให้สีและการทำปกเข้าเล่ม โดยใช้ตัวพิมพ์
ขนาด ๑๖ พอยต์ ตัวพิมพ์ชนิด **ประติทินบัตร** เป็นตัวพิมพ์ที่เคยใช้ใน
โรงพิมพ์หลวงและโรงพิมพ์อื่น ๆ ปรากฏครั้งแรกใน ประติทินบัตร นิตยสาร
รายเดือนซึ่งตีพิมพ์ฉบับแรกในปี พ.ศ. ๒๔๓๒ โดยโรงพิมพ์บางกอก
ประสิทธิการคอมปนี ลิมิเตด เจ้าของหนังสือและโรงพิมพ์ คือ เจ้าพระยา
ภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค) ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่ง
เจ้ากรมศึกษาธิการ ลักษณะเด่นของตัวพิมพ์ประติทินบัตร
คือ มีเส้นที่หนาเท่ากันโดยตลอด มีเส้นยาวกว่าตัวพิมพ์
บริดเลเหลี่ยม (ตัวพิมพ์ชนิดเดียวกับหนังสือบางกอก
รีคอดเดอร์ โดยเฉพาะตัว **ญ** มีหางที่เชื่อมต่อกับ
ลำตัว การเว้นระยะระหว่างบรรทัดน้อยมาก

พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม ได้กำหนดรูปแบบและวิธี
ประดับธง แบ่งออกเป็น ๑๓ แบบ ดังนี้

๑. ธงบรมราชฉัตรมหาสยามินทร์ สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว
๒. ธงจุฬาธิปไตย คือ ราชฉัตร สำหรับแผ่นดินกรุงสยาม
พิธีภรณ์ยศศาลไทยและหอจดหมายเหตุ

๓. ธงเยาวราชธวัช สำหรับราชตระกูล
๔. ธงไชยเฉลิมพล สำหรับกองทหาร
๕. ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น สำหรับผู้แทนพระองค์
พระเจ้าแผ่นดิน ฤๅ ผู้แทนคอเวอนเมนต์
๖. ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น สำหรับกงสุลประจำราชการ
ต่างประเทศ
๗. ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น สำหรับผู้ซึ่งไปราชการแล
ผู้ว่าราชการเมือง
๘. ธงช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่น สำหรับเรือพระที่นั่งแลเรือรบหลวง
๙. ธงเกตุ สำหรับยศแม่ทัพเรือ
๑๐. ธงหางแซงแซว สำหรับหมายตำแหน่งยศนายพลเรือ
๑๑. ธงหางจระเข้ สำหรับใช้ในเรือรบต่าง ๆ เบนที่หมายยศตำแหน่ง
ผู้บังคับการ

ธงแบบที่ ๑

ธงแบบที่ ๒

ธงแบบที่ ๓

ธงแบบที่ ๔

ธงแบบที่ ๕

ธงแบบที่ ๖

ธงแบบที่ ๗

ธงแบบที่ ๘

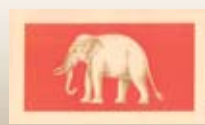
ธงแบบที่ ๙

ธงแบบที่ ๑๐

ธงแบบที่ ๑๑

ธงแบบที่ ๑๒

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไทยและหอจดหมายเหตุ

<https://museum.coj.go.th>

๑๒. ธงนำร่อง สำหรับแผนที่หมายชักขึ้นที่ได้นำร่องอยู่ที่นั่น

๑๓. ธงชาติสยาม สำหรับใช้ในเรือไปรเวตได้ทั่วไป มีลักษณะเป็นรูปช้างเผือก พื้นสีแดง

การจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ถือเป็นเอกสารฉบับแรกของประเทศไทยที่กำหนดแบบแผนการสื่อสารด้วยธงเป็นระบบการสื่อสารในการเดินเรือและการค้าขายระหว่างประเทศอื่นเกิดจากการตกลงร่วมกันระหว่างสยามกับชาติอื่น ๆ ซึ่งยอมรับและเห็นถึงความสำคัญของธง

ธงแบบที่ ๑๓ ธงชาติสยาม ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นรูปช้างเผือกพื้นสีแดงใช้ในเรือกำปั่นและเรือทั้งหลายของพ่อค้าเรือกำปั่นและเรือต่าง ๆ ของไปรเวตทั่วไปในสยาม

ธงชาติสยาม เป็นธงลำดับที่ ๑๓ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม ได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในต่างประเทศมากที่สุดในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ที่เรียกว่า วิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก ธงชาติสยามได้ปลิวไสวไปทุกหนแห่งที่พระองค์เสด็จไปถึง ประเทศต่าง ๆ ได้ตกแต่งสถานีรถไฟและบ้านเมืองอย่างหรูหรา มีคนมากมายคอยรับเสด็จโดยการประดับธงชาติสยาม เป็นภาพช้างเผือกบนพื้นผ้าสีแดงสด สวยงาม มีความโดดเด่นเป็นสง่าในตัว ซึ่งได้สร้างความสนใจให้ชาวยุโรปไม่น้อย เป็นการสื่อความหมายของการเป็นรัฐชาติที่มีความเป็นเอกราชและเป็นการถวายพระเกียรติยศแก่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประมุขแห่งราชอาณาจักรสยามอย่างสมพระเกียรติ

พิพิธภัณฑ์ศาลไทยและหอจดหมายเหตุ

<https://museum.coj.go.th>